

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

12. jaanuar 2023*

Eelotsusetaotlus – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Direktiiv 93/13/EMÜ – Advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise leping – Artikli 4 lõige 2 – Lepingutingimuste ebaõigluse hindamine – Lepingu põhiobjektiga seotud tingimuste väljaarvamine – Tingimus, mis näeb ette advokaaditasu maksmise tunnitasu põhimõttel – Artikli 6 lõige 1 – Liikmesriigi kohtu pädevus „ebaõiglaseks“ hinnatud lepingutingimuse olemasolul

Kohtuasjas C-395/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Lietuvos Aukščiausiasis Teismase (Leedu kõrgeim kohus) 23. juuni 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. juunil 2021, menetluses

D.V.

versus

M.A.,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos, kohtunikud L. S. Rossi, J.-C. Bonichot, S. Rodin ja O. Spineanu-Matei (ettekandja),

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- D.V., esindaja: *advokatė* A. Kakoškina,
- Leedu valitsus, esindajad: K. Dieninis, S. Grigonis ja V. Kazlauskaitė-Švenčionienė,
- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller, U. Bartl ja M. Hellmann,

* Kohtumenetluse keel: leedu.

– Euroopa Komisjon, esindajad: J. Jokubauskaitė ja N. Ruiz García,

olles 22. septembri 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiviga 2011/83/EL (ELT 2011, L 304, lk 64) (edaspidi „direktiiv 93/13“), artikli 3 lõiget 1, artikli 4 lõiget 2, artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud advokaat D.V. ja tema kliendi M.A. vahelises kohtuvaidluses.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

- 4 Direktiivi artiklis 4 on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.“

2. Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste[ega hinna ja tasu sobivusega vastusooritusena pakutavate teenuste või kauba eest], kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.“ [täpsustatud sõnastus]

- 5 Direktiivi artiklis 5 on sätestatud:

„Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. [...]“.

- 6 Direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on tarbijaga sõlminud, ei ole [riigisisestes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“ [täpsustatud sõnastus]

7 Direktiivi 93/13 artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglase tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

8 Direktiivi artikkel 8 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada [EL toimimise lepingule] vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.“

Leedu õigus

Tsiviilseadustik

9 Leedu tsiviilseadustiku heakskiitmist, jõustumist ja rakendamist käsitleva 18. juuli 2000. aasta seaduse nr VIII-1864 (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas Nr. VIII-1864; *Žin.*, 2000, nr 74-2262) põhikohtuasjas kohaldamisele kuuluva redaktsiooni (edaspidi „tsiviilseadustik“) artikliga 6.228⁴ „Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes“ võetakse riigisisesse õigusesse üle direktiiv 93/13. Selles artiklis on ette nähtud:

„[...]“

2. Ebaõiglaseks tunnistatakse tarbijalepingute tingimused, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud ning millega on heausksuse nõude rikkumise tõttu tekitatud poolte õiguste ja kohustuste tasakaalustamatus tarbija kahjuks.

[...]

6. Tarbijalepingute kirjalikud tingimused peavad olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. Selle nõudega vastuolus olevad lepingutingimused loetakse ebaõiglaseks.

7. Tarbijalepingute eset kirjeldavaid tingimusi ning tingimusi, mis puudutavad müüdü kauba või osutatud teenuse vastavust selle hinnale, ei tohiks hinnata ebaõiglaseks, kui need on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

8. Kui kohus tunnistab lepingutingimuse(d) ebaõiglaseks, on see (need) tühine (tühised) alates lepingu sõlmimisest, kuid lepingu ülejäänud tingimused jäävad poolte jaoks siduvaks, kui pärast ebaõiglase tingimuste tühistamist on lepingu täitmist võimalik jätkata.“

Advokatuuriseadus nr IX-2066

10 18. märtsi 2004. aasta advokatuuriseaduse nr IX-2066 (Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas Nr. IX-2066, *Žin.*, 2004, nr 50-1632) artiklis 50 „Tasu advokaadi osutatud õigusteenuste eest“ on sätestatud:

„1. Lepingu alusel osutatud õigusteenuste eest maksavad kliendid advokaadile lepingus kokku lepitud tasu.

[...]

3. Õigusteenuste eest makstava advokaaditasu suuruse kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta juhtumi keerukust, advokaadi kogemust ja pädevust, kliendi rahalist olukorda ning teisi asjakohaseid asjaolusid.“

2. aprilli 2004. aasta käskkiri

- 11 Leedu Vabariigi justiitsministri 2. aprilli 2004. aasta käskkirjaga nr 1R-85, mis käsitleb suuniste heakskiitmist advokaadi või advokaadiabi poolt tsiviilasjades antava õigusabi – teenuste osutamise – eest makstava advokaaditasu ülemmäära kohta (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinės bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio patvirtinimo“; *Žin.*, 2004, nr 54-1845) (alates 20. märtsist 2015 kehtivas redaktsioonis; edaspidi „2. aprilli 2004. aasta käskkiri“), kehtestati soovitud advokaadi või advokaadiabi poolt tsiviilasjades antava õigusabi tasu ülemmäära kohta. Leedu advokatuur kiitis need soovitud heaks 26. märtsil 2004 ning need on aluseks kohtukulude kindlaksmääramist käsitlevate tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätete kohaldamisel.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 12 M.A. sõlmis tarbijana ajavahemikul 11. aprillist kuni 29. augustini 2018 advokaat D.Vga viis tasu eest õigusteenuste osutamise lepingut, nimelt 11. aprillil 2018 kaks lepingut tsiviilasjades, mis puudutasid vastavalt varade kaasomandit ja alaealiste laste elukohta ning suhtlemisõigust ja elatise kindlaksmääramist; 12. aprillil ja 8. mail 2018 kaks lepingut, mis puudutasid M.A. esindamist Kaunase maakonna (Leedu) politseis ja prokuratuuris, ning 29. augustil 2018 lepingu M.A. huvide kaitsmiseks abielulahutusmenetluses.
- 13 Kõikide lepingute artikli 1 kohaselt kohustub advokaat pakkuma suulist ja/või kirjalikku õigusalast konsultatsiooni, valmistama ette juriidiliste dokumentide projekte, kontrollima dokumente õiguslikust aspektist ja esindama klienti mitmesugustes asutustes, täites sellega seotud kohustusi.
- 14 Kõikides lepingutes oli ette nähtud, et advokaaditasu on 100 eurot „iga kliendile pakutud konsultatsiooni või osutatud õigusteenuse tunni eest“ (edaspidi „hinda puudutav lepingutingimus“). Lepingutes oli ette nähtud, et „osa sellest tasust [...] tuleb maksta kohe, kui advokaat esitab õigusteenuste eest arve konsultatsioonide või õigusteenuste tundide arvu põhjal“ (edaspidi „tasumise korda puudutav lepingutingimus“).
- 15 M.A. maksis advokaaditasudeks ette 5600 eurot.
- 16 D.V. osutas õigusteenuseid 2018. aasta aprillist detsembrini ja 2019. aasta jaanuarist märtsini ning esitas arved kõigi osutatud teenuste eest 21. ja 26. märtsil 2019.
- 17 Kuna D.V. ei saanud kogu nõutud tasu, esitas ta 10. aprillil 2019 Kauno apylinkės teismasele (Kaunase esimese astme kohus, Leedu) hagi nõudega mõista M.A-lt välja 9900 eurot õigusteenuste eest ja 194,30 eurot lepingu täitmisega seotud kulude eest ning 5% suurune aastaintress väljamõistetud summalt alates kohtusse pöördumise päevast kuni kohtuotsuse täitmiseni.

- 18 Nimetatud kohus rahuldab 5. märtsi 2020. aasta otsusega D.V. nõude osaliselt. Kohus tõdes, et sõlmitud lepingute alusel osutati õigusteenuseid kokku 12 900 euro eest. Ent ta leidis, et hinda puudutavad lepingutingimused olid kõigis viies lepingus ebaõiglased, ja vähendas tasu suurust poole võrra ehk 6450 euroni. Sellest tulenevalt mõistis Kauno apylinkės teismas (Kaunase esimese astme kohus) M.A-lt välja 1044,33 eurot, võttes arvesse juba makstud summat, millele lisandus 5% suurune aastaintress, arvatatuna alates hagi esitamisest kuni kohtuotsuse täitmiseni, ja 12 eurot kohtukulude katteks. D.V-lt mõisteti M.A. kasuks välja 360 eurot kohtukulude katteks.
- 19 D.V. esitas selle otsuse peale 30. aprillil 2020 apellatsioonkaebuse, mille Kauno apygardos teismas (Kaunase ringkonnakohus, Leedu) jättis 15. juuni 2020. aasta kohtumäärusega rahuldamata.
- 20 Nimetatud kohtumääruse peale esitas D.V. eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Lietuvos Aukščiausiasis Teismasele (Leedu kõrgeim kohus), kassatsioonkaebuse 10. septembril 2020.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud sisuliselt kaks probleemi, millest esimene puudutab õigusteenuste osutamise lepingute põhiobjektiga seotud tingimuste läbipaistvuse nõuet ning teine tagajärgi, mille toob kaasa õigusteenuste hinna kindlaks määrava tingimuse ebaõigluse tuvastamine.
- 22 Mis puudutab esimest probleemi, siis eelotsusetaotluse esitanud kohus analüüsib ühelt poolt küsimust, kas selline õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles ei ole eraldi kokku lepitud ja mis käsitleb teenuste hinda ja hinna arvutamise korda – nagu hinda puudutav lepingutingimus –, kuulub direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 2 kohaldamisalasse.
- 23 Võttes seisukoha, et see on nii, käsitleb eelotsusetaotluse esitanud kohus teiselt poolt läbipaistvusnõuet, millele peab vastama lepingu põhiobjektiga seotud tingimus, et jäetaks hindamata, kas see on ebaõiglane. Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuigi hinda puudutav lepingutingimus on grammatilises mõttes sõnastatud lihtsas keeles, võib kahelda, kas see on arusaadav, sest keskmine tarbija ei ole suuteline mõistma selle majanduslikke tagajärgi, isegi arvestades asjaomaste lepingute teisi tingimusi, nimelt tasumise korda puudutavat lepingutingimust, milles ei ole ette nähtud advokaadi kohustust esitada perioodiliselt aruandeid osutatud teenuste kohta või esitada nende eest perioodiliselt arveid.
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus meenutab, et nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, on tarbija jaoks ülimalt oluline enne lepingu sõlmimist saada teave lepingutingimuste ja lepingu sõlmimise tagajärgede kohta, sest just selle teabe alusel otsustab tarbija, kas ta soovib ennast siduda müüja või teenuste osutaja poolt varem koostatud tingimustel (21. märtsi 2013. aasta kohtuotsus RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 44).
- 25 Mõõndes, et põhikohtuasjas kõne all olevad lepingud on spetsiifilised ning on keeruline ette näha õigusteenuste osutamiseks vajalike töötundide arvu, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas on mõistlik nõuda, et teenuste osutaja mainiks teenuste hinnangulist maksumust, ning kas see teave peaks sisalduma lepingutes. Samuti soovib ta teada, kas lepingueelse teabe puudumist saab heastada lepingute täitmise ajal ja kas asjaolu, et hind muutub kindlaks alles pärast seda, kui advokaat on konkreetsetes asjas kliendi esindamise lõpetanud, võib olla selles analüüsis tarvilik element.
- 26 Mis puudutab teist probleemi, siis täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tsiviilseadustiku artikli 6.228⁴ lõige 6 tagab kõrgema kaitsetaseme kui direktiiv 93/13, kuivõrd lepingutingimuse läbipaistmatus on lepingutingimuse ebaõiglaseks tunnistamiseks piisav, ilma et lepingutingimust

tuleks hinnata direktiivi artikli 3 lõike 1 alusel. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seetõttu tekkinud küsimus, millised tagajärjed toob liidu õiguse kohaselt kaasa lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamine.

- 27 Sellega seoses väidab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et hinda puudutava lepingutingimuse tühistamisele peaks järgnema õigusteenuste osutamise lepingute tühisus ning selle olukorra ennistamine, milles tarbija oleks olnud, kui neid tingimusi ei oleks kunagi olemas olnud. Käesoleval juhul tooks see kaasa tarbija alusetu rikastumise ja ebaõiglase olukorra teenuste osutaja jaoks, kes on teenuseid täies ulatuses osutanud. Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, ega nimetatud teenuste tasumäära võimalik vähendamine ei kahjusta direktiivi 93/13 artikli 7 lõikega 1 taotletud hoiatavat mõju.
- 28 Neil asjaoludel otsustas Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Leedu kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
1. Kas direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „lepingu põhiobjekt“ hõlmab ettevõtja (advokaadi) ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimust, milles ei ole eraldi kokku lepitud ning mis puudutab lepingu maksumust ja selle arvutamise viisi?
  2. Kas direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2 sisalduvat viidet lepingutingimuse lihtsusele ja arusaadavusele tuleb tõlgendada nii, et piisab, kui lepingu maksumust käsitlevas tingimuses (mille kohaselt arvutatakse tegelikult osutatud teenuste maksumus tunnitasu alusel) on ära toodud advokaadile makstava tunnitasu summa?
  3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav, siis kas läbipaistvuse nõuet tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab advokaadi kohustust märkida lepingus nende teenuste maksumus, mille konkreetsed määrad on võimalik eelnevalt selgelt määratleda ja kindlaks määrata, või tuleb samuti kindlaks määrata teenuste hinnanguline maksumus (osutatavate õigusteenuste esialgne eelarve), kui lepingu sõlmimisel on võimatu prognoosida konkreetsete toimingute arvu (või kestust) ja nende eest makstavat tasu ning võimalikke kulusid suurendavaid või vähendavaid riske? Kas selleks, et hinnata, kas maksumust käsitlev lepingutingimus vastab läbipaistvuse nõudele, on oluline, kas teave õigusteenuste maksumuse ja selle arvutamise viisi kohta on esitatud tarbijale mis tahes sobival viisil või on toodud ära õigusteenuste lepingus endas? Kas teabe puudumist lepingueelsetes suhetes saab heastada teabe andmine lepingu täitmise ajal? Kas hinnangut selle kohta, kas lepingutingimus vastab läbipaistvuse nõudele, mõjutab asjaolu, et osutatud õigusteenuste lõplik maksumus selgub alles pärast nende osutamise lõppemist? Kas selle hindamisel, kas maksumust käsitlev lepingutingimus vastab läbipaistvuse nõudele, on oluline, et lepingus ei ole ette nähtud advokaadi kohustust esitada perioodiliselt aruandeid osutatud teenuste eest või esitada tarbijale perioodiliselt arveid, mis võimaldaks tarbijal teha õigel ajal otsuse õigusteenustest loobumise või lepinguhinna muutmise kohta?
  4. Kui riigisisene kohus otsustab, et lepingutingimus, milles määratakse tegelikult osutatud teenuste maksumus kindlaks tunnitasu alusel, ei ole koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, nagu on nõutud direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2, siis kas ta peab kontrollima, kas see tingimus on ebaõiglane selle direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses (see tähendab, et selle analüüsimisel, kas lepingutingimus võib olla ebaõiglane, tuleb kindlaks teha, kas see lepingutingimus põhjustab lepingupoolte õiguste ja kohustuste „olulise tasakaalustamatuse“,

mis kahjustab tarbijat), või, võttes arvesse asjaolu, et see tingimus hõlmab olulist teavet lepingu kohta, siis kas pelk asjaolu, et see tingimus ei ole läbipaistev, on piisav, et tunnistada see ebaõiglaseks?

5. Kas asjaolu, et kui on tuvastatud, et maksumust käsitlev lepingutingimus on ebaõiglane ja et õigusteenuste leping ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt siduv, tähendab, et tuleb ennistada olukord, milles tarbija oleks olnud, kui ebaõiglaseks tunnistatud lepingutingimust ei oleks olnud? Kas sellise olukorra ennistamine tähendaks, et tarbijal ei ole kohustust maksta juba osutatud teenuste eest?
6. Kui tasu eest teenuste osutamise lepingu olemuse tõttu ei ole võimalik ennistada olukorda, kus tarbija oleks olnud ebaõiglaseks tunnistatud tingimuse puudumisel (teenused on juba osutatud), siis kas advokaadi poolt osutatud teenuste eest tasu kindlaksmääramine on vastuolus direktiivi 93/13 artikli 7 lõike 1 eesmärgiga? Kui vastus sellele küsimusele on eitav, siis kas tegelik tasakaal, millega lepingupoolte võrdsus taastatakse, oleks saavutatud: 1) kui advokaadile makstakse osutatud teenuste eest lepingus kindlaksmääratud tunnitasu; 2) kui advokaadile makstakse õigusteenuste eest makstavat miinimumtasu (näiteks riigisisese õigusaktis, nimelt soovitusel advokaaditasu ülemmäära kohta määratletud tasu); 3) kui advokaadile makstakse teenuste eest kohtu poolt kindlaks määratud mõistlik summa, võttes arvesse asja keerukust, advokaadi kvalifikatsiooni ja kogemust, kliendi rahalist olukorda ja muid asjakohaseid asjaolusid?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

29. Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „lepingu põhiobjekt“ selle sätte tähenduses hõlmab advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimust, milles ei ole eraldi kokku lepitud ning milles määratakse osutatud teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel.
30. Seoses sellega olgu meenutatud, et direktiivi 93/13 artikli 4 lõige 2 kehtestab erandi direktiiviga rakendatud tarbijakaitsesüsteemi raames ette nähtud ebaõiglase tingimuste sisulise kontrolli mehhanismist, mistõttu tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt. Lisaks tuleb selles sättes kasutatud mõistet „lepingu põhiobjekt“ tavaliselt kogu Euroopa Liidu piires tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning selline tõlgendus tuleb leida sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärgi arvestades (vt selle kohta 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
31. Seoses nende lepingutingimuste kategooriaga, mis kuuluvad mõiste „lepingu põhiobjekt“ alla direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 2 tähenduses, on Euroopa Kohus juba otsustanud, et sellesse kategooriasse kuuluvaks tuleb pidada tingimusi, mis määravad kindlaks lepingukohased põhisooritused ja mis lepingut sellisena iseloomustavad. Seevastu tingimused, mis on lepingulise suhte põhiolemust määratlevate tingimustega võrreldes kõrvalist laadi, ei saa kuuluda mõiste „lepingu põhiobjekt“ alla (vt eelkõige 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punktid 35 ja 36, ning 22. septembri 2022. aasta kohtuotsus Vicente (advokaaditasu maksmise kohustus), C-335/21, EU:C:2022:720, punkt 78).

- 32 Käesoleval juhul käsitleb hinda puudutav lepingutingimus õigusteenuste tasu, mis on kindlaks määratud tunnitasu alusel. Selline lepingutingimus, mis määrab kindlaks esindatava kohustuse maksta advokaaditasu ja näitab ära advokaaditasu määra, on osa lepingutingimustest, mis määratlevad lepingulise suhte põhiolemuse, kusjuures seda suhet iseloomustab just õigusteenuste osutamine tasu eest. Järelikult on kõnealune lepingutingimus hõlmatud mõistega „lepingu põhiobjekt“ direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 2 tähenduses. Selle tingimuse hindamine võib puudutada ka „hinna ja tasu sobivust vastusooritusena pakutavate teenuste [...] eest“ nimetatud sätte tähenduses.
- 33 Niisugune tõlgendus kehtib sõltumata esimeses eelotsuse küsimuses selle esitanud kohtu mainitud asjaolust, et nimetatud lepingutingimuses ei ole eraldi kokku lepitud. Kui lepingutingimus on osa lepingutingimustest, mis määratlevad lepingulise suhte põhiolemuse, siis kehtib see tõlgendus nii juhul, kui nimetatud lepingutingimuses on eraldi kokku lepitud, kui ka juhul, kui selles ei ole eraldi kokku lepitud.
- 34 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte kohaldamisalasse kuulub advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles määratakse osutatud teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel.

Teine ja kolmas küsimus

- 35 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses lihtsas ja arusaadavas keeles koostamise nõudele vastab advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles määratakse nende teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel, kuid milles ei esitata muid täpsustusi või teavet peale küsitud tunnitasu. Eitava vastuse korral küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, milline teave tuleb tarbijale edastada olukorras, kus on võimatu ette näha lepingu objektiks olevate teenuste osutamiseks vajalike töötundide tegelikku arvu, ning kas sellise teabe puudumist lepingueelses suhtes saab heastada lepingu täitmise käigus.
- 36 Esiteks, mis puudutab lepingutingimuste läbipaistvuse nõude ulatust, nagu see tuleneb direktiivi 93/13 artikli 4 lõikest 2, siis on Euroopa Kohus rõhutanud, et seda nõuet, mis sisaldub ka direktiivi artiklis 5, ei saa taandada pelgale lepingutingimuste arusaadavusele vormilises ja grammatilises mõttes, vaid vastupidi, kuna direktiiviga rakendatud kaitsesüsteem lähtub eeldusest, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal positsioonil ja seda eeskätt informeerituse osas, siis tuleb lepingutingimuste lihtsas ja arusaadavas keeles koostamise nõuet ning seega ka sama direktiiviga kehtestatud läbipaistvuse nõuet mõista laialt (vt selle kohta 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, punktid 46 ja 50 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Seega tuleb nõuet, mille kohaselt lepingutingimus peab olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, mõista nii, et leping peab kirjeldama läbipaistavalt selle mehhanismi konkreetset toimimist, millele kõnealune tingimus viitab, ning vajaduse korral selle mehhanismi ja teistes tingimustes kehtestatud mehhanismide vahelist suhet, mistõttu asjaomasel tarbijal oleks täpsete ja arusaadavate kriteeriumide põhjal võimalik ette näha sellest tingimusest talle tulenevaid majanduslikke tagajärgi (20. septembri 2017. aasta kohtuotsus *Andriuc* jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 45, ning 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus *Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, punkt 67 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 38 Sellest järeldub, et küsimust, kas niisugune lepingutingimus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on „lihtne ja arusaadav“ direktiivi 93/13 tähenduses, peab liikmesriigi kohus analüüsima kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid arvesse võttes. Täpsemalt peab liikmesriigi kohus lepingu sõlmimisega seotud asjaolusid arvesse võttes kontrollima, kas tarbijale tehti teatavaks kõik asjaolud, mis võivad mõjutada tema kohustuse ulatust ning võimaldavad tal hinnata selle rahalisi tagajärgi (vt selle kohta 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Teiseks, mis puudutab hetke, mil need andmed tuleb tarbijale teatavaks teha, siis Euroopa Kohus on otsustanud, et tarbijale on ülimalt oluline, et enne lepingu sõlmimist esitataks teave lepingutingimuste ja lepingu sõlmimise tagajärgede kohta. Just selle teabe alusel otsustab tarbija, kas ta soovib ennast siduda müüja või teenuste osutaja poolt varem koostatud tingimustel (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Käesoleval juhul tuleb märkida, et nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, piirdub hinda puudutav lepingutingimus märkusega, et teenuste osutajale makstav tasu on 100 eurot osutatud õigusteenuste iga tunni eest. Selline hinna kindlaksmääramise mehhanism ei võimalda teenuste osutaja esitatud muu teabe puudumisel keskmisel tarbijal, kes on piisavalt informeeritud ning mõistlikult tähelepanelik ja arukas, hinnata sellest lepingutingimusest tulenevaid rahalisi tagajärgi, st nende teenuste eest makstavat kogusummat.
- 41 Arvestades õigusteenuste osutamise lepingu objektiks olevate teenuste laadi, on teenuste osutajal sageli raske või isegi võimatu näha lepingu sõlmimise hetkel ette nende teenuste osutamiseks vajalike tundide täpset arvu ja sellest tulenevalt ka nende teenuste tegelikku kogumaksumust.
- 42 Euroopa Kohus on veel otsustanud, et seda, kas müüja või teenuste osutaja järgib direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 2 ja artiklis 5 sätestatud läbipaistvuse nõuet, tuleb hinnata teabe alusel, mis sellel müüjal või teenuste osutajal oli tarbijaga lepingu sõlmimise ajal (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, punkt 49).
- 43 Kuigi müüjalt või teenuste osutajalt ei saa nõuda, et ta teavitaks tarbijat tema võetud kohustuste lõplikest rahalistest tagajärgedest, mis sõltuvad tulevikus toimuvatest ettenägematutest ja müüja või teenuste osutaja tahtest sõltumatutest sündmustest, peab teave, mida ta on kohustatud esitama enne lepingu sõlmimist, siiski võimaldama tarbijal teha otsuseid hoolikalt ja teadlikuna esiteks selliste sündmuste toimumise võimalusest ja teiseks tagajärgedest, mis neil sündmustel võivad olla asjaomaste õigusteenuste kestusele.
- 44 See teave, mis võib erineda sõltuvalt esiteks õigusteenuste lepingus ette nähtud teenuste esemest ja laadist ning teiseks kohaldatavatest ametialastest ja kutse-eesitika normidest, peab sisaldama andmeid, mis võimaldavad tarbijal hinnata nende teenuste ligikaudset kogumaksumust. Niisugused andmed on näiteks hinnanguline või minimaalne tundide arv, mis on vajalik teatava teenuse osutamiseks, või kohustus saata mõistlike ajavahemike järel perioodiliselt arveid või aruandeid, milles on märgitud töötatud tundide arv. Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 38, on liikmesriigi kohtu ülesanne kõiki lepingu sõlmimisega seotud asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes hinnata, kas teave, mille müüja või teenuste osutaja edastas enne lepingu sõlmimist, võimaldas tarbijal teha otsuseid hoolikalt ja teadlikuna lepingu sõlmimise rahalistest tagajärgedest.

45 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses lihtsas ja arusaadavas keeles koostamise nõudele ei vasta advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles määratakse nende teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel, ilma et tarbijale oleks enne lepingu sõlmimist edastatud teavet, mis võimaldab tal teha otsuseid hoolikalt ja teadlikuna lepingu sõlmimise majanduslikest tagajärgedest.

Neljas küsimus

46 Neljanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles määratakse nende teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel ja mis kuulub seega lepingu põhiobjekti alla, tuleb lugeda ebaõiglaseks ainuüksi seetõttu, et see ei vasta direktiivi artikli 4 lõikes 2 ette nähtud läbipaistvuse nõudele.

47 Seoses sellega olgu meenutatud, et Euroopa Kohus on direktiivi 93/13 artikli 5 kohta otsustanud, et lepingutingimuse läbipaistvus on üks asjaoludest, mida liikmesriigi kohus peab arvesse võtma tingimuse ebaõiglase laadi hindamisel direktiivi artikli 3 lõike 1 alusel. Selle hindamise raames peab liikmesriigi kohus analüüsima kõiki juhtumi asjaolusid, arvestades esiteks heausksuse nõude võimalikku täitmata jätmist ja teiseks võimaliku olulise tasakaalustamatuse esinemist viimati nimetatud sätte tähenduses (3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, punkt 49 ning seal viidatud kohtupraktika).

48 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 36 viidatud kohtupraktikast, on lepingutingimuste läbipaistvuse nõue direktiivi 93/13 artikli 4 lõike 2 alusel sama ulatusega kui direktiivi artikli 5 alusel (vt selle kohta ka 30. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 69). Seetõttu ei tule lepingutingimuse läbipaistmatuse tagajärge käsitleda erinevalt sõltuvalt sellest, kas see puudutab lepingu põhiobjekti või selle muud aspekti.

49 Kuigi käesoleva kohtuotsuse punktis 47 meenutatud kohtupraktikast ilmneb, et tarbijaga sõlmitud lepingu tingimuse ebaõigluse hindamise aluseks on põhimõtteliselt üldhinnang, mis ei piirdu lepingutingimuse võimaliku läbipaistmatusega, tuleb siiski märkida, et vastavalt direktiivi 93/13 artiklile 8 võivad liikmesriigid tagada tarbijate kaitstuse kõrgema taseme.

50 Nagu nähtub eelotsusetaotlusest ja Leedu valitsuse esitatud seisukohtadest, otsustas Leedu Vabariik käesoleval juhul tagada kõrgema kaitsetaseme, sest tsiviilseadustiku artikli 6.228⁴ lõikes 6 on sätestatud, et tingimused, mis ei vasta läbipaistvuse nõudele, loetakse ebaõiglaseks.

51 Kuna liikmesriikidel on vabadus näha oma riigisisises õiguses ette selline kaitsetase, ei välista direktiiv 93/13, mis ei nõua, et tarbijalepingu tingimuse läbipaistmatus peaks automaatselt kaasa tooma järeltule, et see on ebaõiglane, sellise tagajärje tekkimist riigisisese õiguse alusel.

52 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimust, milles määratakse nende teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel ja mis kuulub seega lepingu põhiobjekti alla, ei tule lugeda ebaõiglaseks ainuüksi seetõttu, et see ei vasta direktiivi artikli 4 lõikes 2 ette nähtud läbipaistvuse nõudele, välja arvatud juhul, kui liikmesriik, kelle riigisisest õigust kõnealuse lepingu suhtes kohaldatakse, on kooskõlas direktiivi artikliga 8 sõnaselgelt sätestanud, et ainuüksi selle asjaolu tõttu tuleb tingimus lugeda „ebaõiglaseks“.

Viies ja kuues küsimus

- 53 Viienda ja kuuenda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise leping ei saa kehtida pärast seda, kui lepingust jäetakse välja ebaõiglaseks tunnistatud tingimus, milles määratakse teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel, ning kui teenused on juba osutatud, on nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus otsustab ennistada olukorra, milles tarbija oleks ilma selle lepingutingimusest olnud, isegi kui selle tagajärjel jääb teenuste osutajal tasu osutatud teenuste eest üldse saamata, või kui ta asendab selle lepingutingimuse riigisisese õigusnormiga, mis käsitleb advokaaditasu ülemmäära, või omaenda hinnanguga tasu suurusele, mida ta peab nende teenuste eest mõistlikuks.
- 54 Nendele küsimustele vastamiseks tuleb meenutada, et nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, peab lepingutingimuse ebaõigluse tuvastamine võimaldama taastada õigusliku ja faktilise olukorra, milles tarbija oleks olnud ilma ebaõiglase tingimusest (vt selle kohta 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt peab liikmesriigi kohus jätma ebaõiglased lepingutingimused kohaldamata, et need ei tekitaks tarbijale siduvaid tagajärgi, välja arvatud juhul, kui tarbija ise on sellele vastu. Siiski peab leping põhimõtteliselt kehtima jääma ilma ühegi muudatuseta, välja arvatud see, mis tuleneb ebaõiglase tingimuste kõrvalejätmisest, kui riigisiseste õigusnormide kohaselt on lepingu selline jätkamine õiguslikult võimalik (25. novembri 2020. aasta kohtuotsus Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Kui müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud leping ei saa ebaõiglase tingimuse kõrvalejätmise järel kehtima jääda, ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 vastuolus see, kui liikmesriigi kohus jätab lepinguõiguse põhimõtteid kohaldades ebaõiglase tingimuse välja, asendades selle riigisisese õiguse dispositiivse normiga olukordades, kus ebaõiglase tingimuse tühisuse tuvastamine kohustaks kohut lepingut tervikuna tühistama, mis tooks tarbijale kaasa eriti kahjulikud tagajärjed, millega teda seeläbi karistataks (25. novembri 2020. aasta kohtuotsus Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Käesolevas asjas on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, millised järeldused tuleb teha juhul, kui tuvastatakse, et hinda puudutav lepingutingimus on ebaõiglane. See kohus leiab esiteks, et põhikohtuasjas kõne all olevad lepingud ei saa ilma selle tingimusest kehtida, ja teiseks, et olukorda, milles tarbija oleks olnud ilma selle tingimusest, ei saa taastada, sest tarbija on kasutanud nendes lepingutes ette nähtud õigusteenuseid.
- 58 Sellega seoses tuleb märkida, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 54–56 viidatud kohtupraktikast, toob hinda puudutava lepingutingimuse ebaõiglaseks tunnistamine kaasa liikmesriigi kohtu kohustuse jätta see kohaldamata, välja arvatud juhul, kui tarbija ise on sellele vastu. Olukorra ennistamine, milles tarbija oleks ilma selle lepingutingimusest olnud, tähendab põhimõtteliselt – kaasa arvatud juhul, kui teenuseid on juba osutatud – seda, et tarbija vabastatakse kohustusest maksta selle tingimuse alusel kindlaks määratud advokaaditasu.

- 59 Seega juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et asjakohaste riigisiseste õigusnormide kohaselt ei saa lepingud pärast hinda puudutava lepingutingimuse väljajätmist kehtima jääda, ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 vastuolus nende lepingute tühisuse tuvastamine, isegi kui selle tagajärjel jääb teenuste osutajal tasu osutatud teenuste eest üldse saamata.
- 60 Üksnes juhul, kui lepingu kui terviku tühisuse tuvastamine tooks tarbijale kaasa eriti kahjulikke tagajärgi, millega teda seeläbi karistataks, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul erandlik võimalus asendada tühistatud ebaõiglane tingimus riigisisese õiguse dispositiivse sättega või sättega, mis on kohaldatav lepingupoolte kokkuleppe korral.
- 61 Mis puudutab tagajärgi, mida põhikohtuasjas kõne all olevate lepingute tühistamine võib tarbijale kaasa tuua, siis tuleb märkida, et laenulepingu puhul on Euroopa Kohus otsustanud, et lepingu tervikuna tühistamise põhimõtteline tagajärg oleks laenujäägi kohene sissenõutavaks muutumine, mis võib ületada tarbija rahalisi võimalusi ja tuua tarbija jaoks kaasa eriti kahjulikke tagajärgi (vt selle kohta 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika). Siiski ei saa lepingu tühistamise erilist kahjulikkust taandada üksnes puhtrahalistele tagajärgedele.
- 62 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 74 ja 76 märkis, ei ole välistatud, et juba osutatud õigusteemuseid käsitleva lepingu tühistamine võib panna tarbija õiguslikult ebakindlasse olukorda, eelkõige juhul, kui riigisisene õigus võimaldab teenuste osutajal nõuda tasu nende teenuste eest muul alusel kui tühistatud lepingu alusel. Lisaks võib kohaldatavast riigisisest õigusest olenevalt mõjutada lepingu tühisus lepingu alusel tehtud toimingute kehtivust ja tõhusust.
- 63 Sellest järeldub, et kui eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuvastab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kõnealuste lepingute tervikuna tühistamine tooks tarbijale kaasa eriti kahjulikke tagajärgi, ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 vastuolus see, kui nimetatud kohus asendab hinda puudutava lepingutingimuse riigisisese õiguse dispositiivse sättega või sättega, mis on kohaldatav lepingupoolte kokkuleppe korral. On siiski oluline, et selline säte oleks mõeldud kohaldamiseks konkreetselt müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute suhtes ega oleks nii üldise ulatusega, et selle kohaldamine võimaldaks sisuliselt määrata liikmesriigi kohtul tema enda hinnangu põhjal kindlaks tasu, mida tuleb osutatud teenuste eest maksta (vt selle kohta 8. septembri 2022. aasta kohtuotsus *D.B.P. jt* (välisvaluutas nomineeritud hüpoteeklaen), C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, punktid 76 ja 77 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 64 Kui eelotsusetaotluses mainitud 2. aprilli 2004. aasta käskkiri sisaldab sellist sätet – seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, võib seda käskkirja kasutada selleks, et asendada hinda puudutav lepingutingimus kohtu määratud tasuga.
- 65 Seevastu ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus täiendada põhikohtuasjas kõne all olevaid lepinguid omaenda hinnanguga tasu suurusele, mida ta peab osutatud teenuste eest mõistlikuks.
- 66 Euroopa Kohtu praktikast nähtub nimelt, et kui liikmesriigi kohus tuvastab müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu ebaõiglase tingimuse tühisuse, ei saa see kohus lepingut täiendada selle tingimuse sisu muutes (25. novembri 2020. aasta kohtuotsus *Banca B.*, C-269/19, EU:C:2020:954, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 67 Selle kohta on Euroopa Kohus leidnud, et kui liikmesriigi kohtul oleks lubatud sellises lepingus sisalduvate ebaõiglaste tingimuste sisu muuta, võiks selline õigus kahjustada direktiivi 93/13 artikli 7 pikaajalist eesmärki. Niisugune õigus aitaks kaasa hoiatava mõju kõrvaldamisele, mida avaldatakse müüjale või teenuste osutajale pelgalt sellega, et tarbija suhtes selliseid ebaõiglaseid tingimusi ei kohaldata, kuna müüjad või teenuste osutajad üritaksid endiselt kasutada viidatud tingimusi, teades, et isegi kui need tunnistatakse kehtetuks, võib liikmesriigi kohus lepingut siiski vastavalt vajadusele täiendada, ja see oleks müüjate või teenuste osutajate huvides (18. novembri 2021. aasta kohtuotsus A. S.A., C-212/20, EU:C:2021:934, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 68 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb viiendale ja kuuendale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise leping ei saa kehtida pärast seda, kui lepingust jäetakse välja ebaõiglaseks tunnistatud tingimus, milles määratakse teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel, ning kui teenused on juba osutatud, ei ole nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus ennistab olukorra, milles tarbija oleks ilma selle lepingutingimusest olnud, isegi kui selle tagajärjel jääb teenuste osutajal tasu osutatud teenuste eest üldse saamata. Juhul kui lepingu kui terviku kehtetuks tunnistamine tooks tarbijale kaasa eriti kahjulikud tagajärjed – seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, ei ole nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus asendab ebaõiglase lepingutingimuse selle tühisuse korvamiseks riigisisese õiguse dispositiivse sättega või sättega, mis on kohaldatav lepingupoolte kokkuleppe korral. Seevastu on nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus asendab tühistatud ebaõiglase tingimuse kohtu hinnanguga tasu suurusele, mida tuleb nende teenuste eest maksta.

Kohtukulud

- 69 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukuud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

- 1. Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiviga 2011/83/EL, artikli 4 lõiget 2**

tuleb tõlgendada nii, et

selle sätte kohaldamisalasse kuulub advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles määratakse osutatud teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel.

- 2. Direktiivi 93/13, mida on muudetud direktiiviga 2011/83, artikli 4 lõiget 2**

tuleb tõlgendada nii, et

selle sätte tähenduses lihtsas ja arusaadavas keeles koostamise nõudele ei vasta advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimus, milles määratakse nende teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel, ilma et tarbijale oleks

enne lepingu sõlmimist edastatud teavet, mis võimaldab tal teha otsuseid hoolikalt ja teadlikuna lepingu sõlmimise majanduslikest tagajärgedest.

3. Direktiivi 93/13, mida on muudetud direktiiviga 2011/83, artikli 3 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise lepingu tingimust, milles määratakse nende teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel ja mis kuulub seega lepingu põhiobjekti alla, ei tule lugeda ebaõiglaseks ainuüksi seetõttu, et see ei vasta direktiivi (muudetud kujul) artikli 4 lõikes 2 ette nähtud läbipaistvuse nõudele, välja arvatud juhul, kui liikmesriik, kelle riigisisest õigust kõnealuse lepingu suhtes kohaldatakse, on kooskõlas direktiivi (muudetud kujul) artikliga 8 sõnaselgelt sätestanud, et ainuüksi selle asjaolu tõttu tuleb tingimus lugeda ebaõiglaseks.

4. Direktiivi 93/13, mida on muudetud direktiiviga 2011/83, artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

kui advokaadi ja tarbija vahel sõlmitud õigusteenuste osutamise leping ei saa kehtida pärast seda, kui lepingust jäetakse välja ebaõiglaseks tunnistatud tingimus, milles määratakse teenuste hind kindlaks tunnitasu põhimõttel, ning kui teenused on juba osutatud, ei ole nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus ennistab olukorra, milles tarbija oleks ilma selle lepingutingimusega olnud, isegi kui selle tagajärjel jääb teenuste osutajal tasu osutatud teenuste eest üldse saamata. Juhul kui lepingu kui terviku kehtetuks tunnistamine tooks tarbijale kaasa eriti kahjulikud tagajärjed – seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, ei ole nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus asendab ebaõiglase lepingutingimuse selle tühisuse korvamiseks riigisisese õiguse dispositiivse sättega või sättega, mis on kohaldatav lepingupoolte kokkuleppe korral. Seevastu on nende sätetega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus asendab tühistatud ebaõiglase tingimuse kohtu hinnanguga tasu suurusele, mida tuleb nende teenuste eest maksta.

Allkirjad